

ВІДГУК

офіційного опонента доктора медичних наук, професора
Деньги Оксани Василівни щодо дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата медичних наук здобувача кафедри післядипломної освіти
лікарів-ортодонтів Вищого державного навчального закладу
України «Українська медична стоматологічна академія»

ГАЛИЧ ЛЮДМИЛИ ВІКТОРІВНИ

за темою «**ОПТИМІЗАЦІЯ МОРФОЕСТЕТИЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ
ПАТОЛОГІЧНОГО ПРИКУСУ ІІ КЛАСУ ЗА ЕНГЛЕМ У ДІТЕЙ 10-13
РОКІВ ІЗ РІЗНИМИ ТИПАМИ РОСТУ НИЖНЬОЇ ЩЕЛЕПИ**»

спеціальність 14.01.22 – стоматологія

Актуальність теми. Дисертаційна робота присвячена актуальній задачі стоматології – діагностики патологічного прикусу ІІ класу за Енглемом у дітей 10 – 13 років із різними типами росту нижньої щелепи за морфоестетичними характеристиками обличчя пацієнтів.

Загальновідомо, що на сьогодні патологічний прикус ІІ класу за Енглемом дуже поширена патологія, в тому числі й у дітей 10 – 13 років. Нею в науково-прикладному плані займаються не лише ортодонти, але й ортопеди та хірурги-стоматологи, неврологи. Найбільше число наукових досліджень з боку стоматологів відноситься до розділів ортодонтії, однак досліджень, що відносяться до аналізу взаємозв'язків анатомо-морфологічних порушень прикусу та естетичних змін обличчя у дітей в періоді зміни зубів вкрай мало. Достеменно не відомо ступінь морфометричних порушень прикусу та естетичних змін обличчя при ІІ класі за Енглемом з урахуванням типу росту НЩ у дітей у періоді зміни зубів.

У вітчизняній та зарубіжній науковій літературі відсутні дані про взаємозв'язок морфометричних та естетичних особливостей прикусу при ІІ

класі за Енглем з урахуванням типу росту НЩ у дітей в періоді зміни зубів. Тому обрана автором тема є актуальною.

Автором розроблено нове рішення завдання по підвищенню ефективності діагностики патологічного прикусу II₁ класу за Енглем у дітей 10 – 13 років з урахуванням особливостей сагітальних й трансверзальних розмірів зубних дуг, естетичних характеристик обличчя та типами росту нижньої щелепи, що має важливе значення для практичної стоматології.

Таким чином, зубощелепні аномалії II₁ класу за Енглем потребують подальшого вивчення за рахунок впровадження в сучасну ортодонтичну практику нових доступних та інформативних діагностичних методик, які б дозволили підвищити точність діагностики означеного прикусу, що і стало основою для написання даної наукової роботи.

Враховуючи вище зазначене, тема дисертаційної роботи Галич Л.В. "Оптимізація морфо естетичної діагностики патологічного прикусу II₁ класу за Енглем у дітей 10-13 років із різними типами росту нижньої щелепи" відповідає актуальним напрямкам наукових досліджень сучасної ортодонції.

Дисертаційна робота є частиною комплексних науково-дослідних робіт: «Дослідити порушення процесів мінералізації та колагеноутворення при стоматологічній патології та удосконалити методи ранньої діагностики та корекції цих порушень» (шифр НАМН 098.16, № державної реєстрації 0116U004077) і ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» «Стан ортодонтичного здоров'я та його корекція у пацієнтів різного віку із дистальним прикусом» (№ державної реєстрації 0113U003539).

Метою дисертаційної роботи є підвищення якості діагностики патологічного прикусу II₁ класу за Енглем у дітей 10-13 років шляхом уточнення морфоестетичних особливостей прикусу залежно від типів росту НЩ.

Для досягнення мети автором поставлено 5 завдань.

Поставлені завдання реалізовані на достатній кількості клінічних спостережень (2236 стоматологічних карток при епідеміологічному дослідженні; 74 обстежених для морфометричного аналізу контрольно-діагностичних моделей; 74 пацієнтів для аналізу ортопантограм; 74 – для фотометричного аналізу обличчя). Отримані автором результати досліджень перевірені та підтверджені методами математичної статистики, що свідчить про вірогідність отриманих даних та відображено у 26 таблицях.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в тому, що вперше визначена структура ЗЩА і зокрема II класу за Енглеєм у дітей Сумської області за зверненням, який становить 19,16% у пізній період змінного прикусу.

Уперше за даними ортопантограм визначені типи росту НЩ у дітей 10-13 років із ЗЩА II₁ класу за Енглеєм і встановлено переважання нейтрального типу росту (37,84%).

Уточнені наукові дані про морфометричні особливості прикусу в дітей 10-13 років із ЗЩА II₁ класу за Енглеєм: звуження верхнього і нижнього зубних рядів у ділянці іклів; звуження між першими премолярами і молярами; подовження фронтальної ділянки ВЗР; укорочення фронтальної ділянки НЗР залежно від типів росту НЩ.

Уперше розроблено спосіб визначення типу росту НЩ у пацієнтів 10-13 років із аномаліями прикусу II₁ класу за Енглеєм на підставі морфометричних даних без проведення рентгенологічного дослідження за допомогою біометрії КДМ.

Доповнені відомості щодо естетичних змін профілю обличчя в пацієнтів 10-13 років із аномаліями прикусу II₁ класу за Енглеєм (негармонійний профіль опуклої форми з ретрогенічною нижньою третиною обличчя і вираженою підборідно-губною складкою) та доведений їх кореляційний зв'язок із морфометричними характеристиками з урахуванням типів росту НЩ.

Уперше визначено характерні естетичні зміни обличчя анфас у пацієнтів 10-13 років із ЗЩА II₁ класу за Енглем (негармонійне обличчя з укороченням нижньої третини при різних його типах), доведений їх кореляційний зв'язок із морфометричними характеристиками прикусу з урахуванням типів росту НЩ.

Наукове та практичне значення має запропонований автором спосіб морфометричного визначення типу росту нижньої щелепи на контрольно-діагностичних моделях. Запропонована авторська методика дозволить підвищити якість ортодонтичної допомоги пацієнтам 10-13 років з аномаліями прикусу II₁ класу за Енглем шляхом вибору доцільного методу лікування. Результати досліджень дисертаційної роботи широко висвітлені у періодичних наукових виданнях. За матеріалами дисертації опубліковано 10 наукових праць, із яких 5 статей у наукових фахових журналах України, 1 стаття – закордонна, 3 тез у збірках матеріалів з'їздів і конференцій, 1 свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір.

Дисертація викладена українською мовою і складається із 3 розділів:

Розділ 1 «Огляд літератури» - 22 сторінок.

Розділ 2 «Об'єкти та методи досліджень» - 13 сторінок.

Розділ 3 «Результати власних досліджень» - 69 сторінок.

Текст дисертації, згідно вимогам ВАК, має частини «Аналіз та узагальнення результатів дослідження», «Висновки», «Практичні рекомендації», «Список використаної літератури», який складається із 182 наукових позицій, серед яких 113 кирилицею та 69 латиницею.

У **вступі** є всі необхідні підрозділи, автор обґрунтовує доцільність і актуальність роботи, чітко формулює мету та завдання наукової роботи, об'єкт і методи дослідження, що використані в роботі, висвітлює наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, особистий внесок при виконанні роботи, надає дані щодо апробації матеріалів дисертації та публікації за темою роботи.

Розділ 1 «Огляд літератури» побудований на єдності та протиставленні наукових думок і складається з чотирьох підрозділів, в яких наведені та проаналізовані літературні дані щодо поширеності, діагностики зубощелепних аномалій II₁ класу за Енглем, їх морфологічних та естетичних особливостей, визначення типів росту нижньої щелепи. Розділ складає 14,28% від загальної кількості сторінок дисертації та відображає сучасний стан проблеми зубощелепних аномалій II₁ класу за Енглем та обґрунтовує необхідність проведення подальших морфометричних та фотометричних досліджень в залежності від типів росту нижньої щелепи.

Зауваження:

- в назві підрозділу 1.1 «Розповсюдженість зубощелепних аномалій та місце дистального прикусу серед них» коректно було б замість «дистального прикусу» вжити термін «II класу за Енглем», що відповідає назві дисертаційної роботи;
- для кращого сприйняття наведених даних про розповсюдженість в цьому підрозділі доречно було б їх представити таблицею;
- в підрозділі 1.3 автор надає літературні дані про особливості ортодонтичного лікування при різних типах росту щелеп, що не є завданням роботи.

В цілому огляд літератури викладений у відповідності до мети дослідження, логічно, послідовно, в достатній мірі. Дисертант вмів аналізувати та порівнювати дані літератури, мислить критично, добре володіє інформацією.

Розділ 2 «Об'єкти та методи досліджень» складається з 7 підрозділів. Об'єм розділу становить 8,44% від загальної кількості сторінок дисертації. Автором використовуються епідеміологічні, клінічні, морфометричні, рентгенологічні, фотометричні методи досліджень. Спосіб визначення типу росту нижньої щелепи методом аналізу контрольних-діагностичних моделей, запропонований автором дисертації, засвідчено свідоцтвом про реєстрацію авторського права на твір та позитивним рішенням на видачу патенту.

Достовірність результатів дослідження перевірялась методами математичної статистики. Розділ містить 3 таблиці та 4 малюнки.

Зауваження: можна було б не надавати дані щодо розподілу пацієнтів за статтю, що в даному випадку не є інформативним.

Загалом другий розділ інформативний, систематизований, добре ілюстрований, представлений власним способом.

Розділ 3 «Результати власних досліджень» містить 22 таблиці та 34 рисунки і становить 44,81% від обсягу дисертації. Розділ складається з 6 підрозділів.

В розділі представлені нові для вітчизняної ортодонції дані щодо структури ЗЩА у дітей Сумської області за зверненням.

Автором дана детальна характеристика морфометричних параметрів зубних рядів пацієнтів із зубощелепними аномаліями II₁ класом за Енглем, встановлено характерний морфометричний симптомокомплекс для означеної групи пацієнтів з різними типами росту нижньої щелепи.

Способом морфометричного аналізу контрольних-діагностичних моделей щелеп, запропонованим автором, доведено визначення типів росту нижньої щелепи без проведення рентгенологічного дослідження.

Представлені результати ортопантографічного обстеження пацієнтів із II₁ класом зубощелепних аномалій. А саме проаналізовано кути нижньої щелепи ліворуч та праворуч та визначені типи росту нижньої щелепи у даної групи пацієнтів за методикою німецьких науковців.

В розділі наведені результати оцінки естетичних параметрів обличчя пацієнтів 10-13 років із II₁ класом зубощелепних аномалій у порівнянні із особами з I класом. При оцінці обличчя анфас та профіль встановлено характерний естетичний симптомокомплекс для означеної групи пацієнтів з різними типами росту нижньої щелепи.

Зауваження:

- в деяких таблицях розділу простежуються не коректні переноси (табл. 3.11, 3.13);

- в тексті розділу зустрічаються стилістичні помилки та не зовсім конкретні україномовні звороти (табл. 3.2).
- у підрозділі 3.1 «Структура зубощелепних аномалій у дітей Сумської області за зверненням» бажано було б II клас за Енглем розподілити на два підкласи;
- у підрозділі 3.2, в табл. 3.5 наводиться характеристика комбінованого типу росту нижньої щелепи за статтю, що не є інформативним.

До інших підрозділів зауважень не має.

Кожний підрозділ закінчується короткими висновками, в яких наведені отримані результати, їх аналіз та взаємозв'язок з подальшими дослідженнями дисертанта. Друковані роботи автора, які представлені в кінці розділу, в повній мірі відображають результати дослідження.

В останньому розділі автором проаналізовано та узагальнено отримані результати, підведені підсумки роботи.

Висновки та практичні рекомендації логічно витікають із проведених досліджень та відображають суть наукових здобутків дисертаційної роботи і можуть бути використані для оптимізації діагностики патологічного прикусу II₁ класу за Енглем у пацієнтів 10-13 років.

Автореферат дисертаційної роботи висвітлює основні положення та наукові і практичні здобутки дисертації. Текст автореферату повністю відповідає тексту дисертаційної роботи.

Запитання:

1. Навіщо лікарям - ортодонтам потрібні знання про тип росту щелеп?
2. Чи враховують на сьогодні лікарі-ортодонти тип росту нижньої щелепи при ортодонтичному лікуванні?
3. Чи рівноцінні будуть значення нижньощелепного кута на ТРГ та ОПТГ?

Висновок.

Дисертаційна робота Галич Людмили Вікторівни «Оптимізація морфоестетичної діагностики патологічного прикусу II₁ класу за Енглем у

дітей 10-13 років із різними типами росту нижньої щелепи» на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія є завершеною науковою працею, в якій наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення конкретного наукового завдання, яке полягає у підвищенні точності діагностики II₁ класу зубощелепних аномалій у дітей 10-13 років за рахунок вивчення морфометричних та естетичних параметрів прикусу. Отримані нові науково обґрунтовані результати вирішують актуальну наукову задачу для стоматології, а саме для ортодонції, та підвищують інформативність діагностики зубощелепних аномалій II₁ класу за Енглеєм. Автор дисертації має достатню кількість публікацій, які висвітлюють основні положення представленої роботи, висновки і рекомендації проведеного дослідження.

Зауваження, зроблені у відгуку, не зменшують теоретичної та практичної цінності роботи і принципово не впливають на результати виконаних досліджень.

Робота відповідає вимогам ВАК України (пункту 11 «Положення про присудження наукових ступенів...») до кандидатських дисертацій, спеціальності 14.01.22 – стоматологія, а здобувач заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата медичних наук.

**Офіційний опонент завідувача
відділу епідеміології та
профілактики основних
стоматологічних захворювань
дитячої стоматології та ортодонції
Інституту стоматології
Національної академії медичних наук
України,
доктор медичних наук, професор**

Деняга Оксана Василівна

Підпис <i>Деняга О.В.</i>
завіряю
Інспектор відділу кадрів ДЕРЖАВНОЇ УСТАНОВИ "ІНСТИТУТ СТОМАТОЛОГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ"
<i>Деняга О.В.</i>
«14» 06 2016 р.

